

FAŞİZM BROŞÜRÜ

Faşizm eldivenini fırlattı!

MHP genel başkanı Devlet Bahçeli, “Kürt açılımı” karşısında faşist hareketi Türk halkının seçeneği haline getirmeyi hedef belleyerek (MGK’ye saldırısı ile birlikte belirginleşen biçimde) bütün siyasi sisteme karşı meydan okumaya başladı. Uzun yıllardır “sorumlu devlet adamı” rolünü benimseyen, başka çare kalmayana kadar faşizmi temel gücü saymakta çekingen davranan büyük burjuvaziye bu yöntemle güvenceler veren Bahçeli, yer yer hâlâ o yaklaşımın izlerini taşıyan açıklamalar yapsa da (“halkımız çatışma değil huzur ve istikrar istiyor”), esas doğrultusunu “Kürt açılımı” karşısında radikal bir Türkçülüğe dönerek ve şiddeti (şimdilik) tehdit düzeyinde gündeme getirerek bir çizgi değişikliğine yönelmekte olduğunu gösteriyor. MHP yönetiminin hesabı, “Kürt açılımı”nın Türkiye’de ciddi bir kutuplaşmaya yol açacağıdır. Yıllardır, başta Genelkurmay ve CHP olmak üzere, AKP ve diğer güçlerin de kışkırttığı Türk şovenizmine kapılmış kitlelerin, Musul-Kerkük hayalleri ile gevşeyen burjuvazi ve devletten farklı olarak, kolayca Kürtlerle dost olamayacağını da tahmin ederek, bu kitlelerde doğacak tepkiyi kendi hegemonyası altına almak istiyor. “50 yıl dağda kalma” tehdidi, MHP’nin halkın bir kesiminin şiddete yönelik eğilimler beslediği öngörüsünde bulunduğunu açıkça ortaya koyuyor Ama en ironik yanı, MHP’nin devlete meydan okuması!.

Önemli olan, MHP'nin kısa vadede derhal şiddet eylemlerine geçip geçmeyeceği değildir. Bu, taktik bir sorundur. Önemli olan, büyük halk kitleleri içinde yılların yoksulluğu ve ezikliği temelinde Türk şovenizmine bir kurtuluş ideolojisi olarak sarılan ve Kürt halkını günah keçisi olarak belleyen önemli bir kesimin MHP'nin etrafında seferber olması ihtimalidir. Bugün ekonomik kriz bağlamında işsizliğin hızla artmış olduğu göz önüne alınırsa, gençlik içinde gelecekte herhangi bir umudu olmayan katmanlar arasında faşizmin kışkırtmalarına kulak verecek çok insan olacaktır. Yani süreç derinleştikçe, faşizme karşı sağlam bir barikat kurulamaz ve emekçi halk kitleleri içinde faşizm yeterince teşhir edilemezse, MHP ciddi bir alternatif olarak yükselme potansiyelini taşımaktadır.

Bu mücadelede faşizmin doğasının emekçi kitlelere açıklanması, özellikle de faşist hareketin Kürtlere değil, o dönemde kahramanca mücadele etmekte olan işçi sınıfının sendikal ve siyasi hareketine saldırdığı 70'li yılları tanımayan genç kuşak nezdinde böyle bir teşhir çabası içine girilmesi, bu özgül kavşakta büyük önem taşıyor.

İşçi Mücadelesi, bir süre önce kaleme alınmış olmakla birlikte henüz yayınlanmamış olan **Faşizm nedir, faşizme karşı nasıl mücadele edilmelidir?** başlıklı broşürünü bu vesileyle burada ilk kez yayınlıyor. Okurlarımızın bu broşürde verilen bilgileri çevrelerinde her tür araçla ve çabayla hızla yaymasının faşizmin yeni bir atılım yapmasının önündeki engelleri bir nebze de olsa yükselteceğine inanıyoruz. Broşürü aşağıda okurlarımıza sunuyoruz.

Faşizm nedir, faşizme karşı nasıl mücadele edilmelidir?

Türk faşistleri kendilerine faşist denilmesine pek içerlerler. Bu tanımlamayı bir hakaret olarak görürler. Bazen bu siyasi terim gerçekten bir hakaret olarak kullanıldığı doğrudur. Buna karşılık faşizm bir hakaret olmanın çok ötesinde anlamlar ifade eden sosyal ve siyasal olgulara dayanmaktadır. Bu broşürün amacı faşizm meselesini tamamıyla bilimsel temelde ortaya koymak ve bu bilimsel temel üzerinden Türkiye'deki faşist hareketi özgünlükleri içerisinde değerlendirerek mücadele için perspektifler sunmaktır.

Faşizmin Marksizmin yöntemine dayanan bilimsel tahlili, faşizme karşı mücadelenin de temel anahtarıdır. Solun tarihinde Sovyet bürokrasisinin çıkarlarının gölgesinde uydurulmuş faşizm teorileri uluslararası işçi sınıfını büyük felaketlere sürüklemiştir. Stalinist aygıtın yönetimindeki Komintern, Komünistler (daha doğrusu Stalinistler) dışındaki tüm işçi sınıfı eğilimlerini sosyal-faşist ilan eden sekter politikasıyla Almanya'daki Nazi yükselişinin karşısında bir birleşik sınıf cephesi oluşturulmasını engellemiş, Alman Komünist Partisi, Nazi tehlikesini küçümsemiş, iktidarı tek kurşun atmadan Nazi partisine bırakmış ve bu politikanın sonucu herkesçe bilinen büyük katliamlar olmuştur. Daha sonra Stalinizm tam tersi yöne savrulmuş ve sekterliğin yerini burjuvaziye teslimiyet politikaları almıştır. Bu

politikalar Dimitrov'un faşizm tahliline dayandırılmıştır. Dimitrov faşizmi finans-kapitalin en gerici, en şoven, en emperyalist kesimlerinin açık terörist diktatörlüğü olarak tanımlamıştır. Ancak bu tanım faşizmin özgül yanlarını açıklamaktan uzak yüzeysel bir değerlendirmeye dayanmaktadır. Bu tahlile dayanarak Stalinistler, büyük burjuvazinin “en gerici, en şoven, en emperyalist” olmayan kanatlarıyla işbirliği yapmış ve bu politikanın sonucu İspanya, Fransa, Şili gibi ülkelerdeki devrimci süreçlerin ezilmesi olmuştur. Trotskiy'in Marksizme yaptığı en önemli katkılardan biri olan faşizm teorisi ise sadece faşizm olgusunu bilimsel temellerde anlamak için değil aynı zamanda ona karşı doğru temellerde ve başarılı bir mücadele yürütmek için de önemli bir araç işlevi görmektedir.

1. Faşist hareketin özellikleri ve sınıfsal temeli

Faşist kelimesi İtalyanca'daki “fascio” teriminden gelir. “Fascio” Roma İmparatorluğu'nun otoritesini simgeleyen bir figürdür. Hemen akıllara Türk faşistlerinin “3 hilal”i gelecektir. Bu haklı bir çağrıdır. Bununla birlikte ne sıradan bir benzerliktir ne de bir tesadüf. Türk faşistlerinin Osmanlı İmparatorluğu'na duyduğu özlemi yansıtan 3 hilal, İtalyanların “fascio”su ve Alman Nazilerinin “gamalı haç”ı ile aynı sosyal zeminden beslenmektedir. Bu sosyal zemin tekellerin egemen olduğu emperyalist kapitalizmdir.

Roma, Germen ve Osmanlı İmparatorlukları tüm başka imparatorluklar gibi yükseliş ve çöküş dönemleri yaşamışlardır. Çöküş dönemlerinde her zaman eski şâsaalı günlere özlem duyulmuştur ama bu özlemin faşizmin kanalına akması ancak 20. yüzyılda gerçekleşmiştir. Kapitalizmin gelişmesi toplumu iki karşıt kutba bölmüştür: patronlar sınıfı olan burjuvazi ve işçi sınıfı proletarya. Kapitalizmin gelişmesi ortada kalan sınıfları giderek yok etme eğilimindedir. Büyük çiftlikler, ilkel tarımın; demir-çelik fabrikaları, demirci atölyelerinin; marketler, küçük bakkalların yerini almaktadır. Bu liste böyle uzayıp gider ve aynı gelişim hala yaşanmaktadır. Açıkça görülebilir ki ortada kalmış olan küçük çiftçiler ya da dükkan sahiplerinin bir geçmişi vardır ama geleceği yoktur. Faşizmin bilimsel tahlilini yapan Lev Trotskiy faşizmin işte bu orta sınıflara yani “ulusun en geri kısmına,

tarihin sırtındaki bu ağır yüke yaslandığını” tespit etmiştir. Faşizmin tüm ayırıcı özellikleri küçük burjuvazi olarak adlandırdığımız sosyal sınıfın koşullarından ve kolektif ruh durumundan ileri gelmektedir.

Büyük patronlar ve kapitalizm, ayakkabı ustasına ya bir yolunu bulup büyük bir fabrika kurmayı (ki bu çoğu zaman imkansızdır) ya da ağır vergiler altında küçük dükkanında inleye inleye sürünmeyi sonunda da dükkanını kapatarak bir büyük fabrikada işçi olmasını vaad etmektedir. Toplumun diğer kutbunda yer alan işçi sınıfının çıkarı ise özel mülkiyetin kaldırılmasından yanadır. Rusya’daki 1917 sosyalist işçi devrimi üretim araçlarının özel mülkiyetinin kaldırılması yolunda bir büyük örnek olarak durmaktadır. Küçük burjuvazinin bu sebeplerden hem burjuvaziye hem de işçi sınıfına karşı düşmanlık besleyeceği açıktır. Faşizm küçük burjuvaziye, bu düşmanlıktan beslenen ama aynı zamanda gerçekçi de olan bir seçenek sunar: “Durumun düzelmesi için ne yapmalı? Her şeyden önce daha aşağıdakileri ezmeli. Büyük sermaye karşısında güçsüz olan küçük burjuvazi, işçileri ezerek gelecekte toplumsal itibarını yeniden kazanmayı ummaktadır.”¹ Sokaklarda işçi hareketine ve sosyalistlere karşı terör odakları haline gelen çetelerin, İtalya’da “squadratı”lerin, Almanya’da SS’lerin ve Türkiye’deki ülkücülerin, dayandığı sosyal ve siyasal zemin işte budur.

Faşizm, hem siyasal programı, hem de sokak terörüyle otoriter bir yönetim vaad eder. Bu vaat de yine aynı sosyal sınıfın yani küçük burjuvazinin kriz içindeki durumundan beslenir. Trotskiy bunu şöyle ifade ediyor: “İflastan kurtulamayan küçük mülk sahiplerinin, bunlardan üniversitelerden çıkıp da iş ve müşteri bulamayan oğullarının, çeyizsiz ve nişanlısız kalan kızlarının karanlık durumları ve bitmek bilmeyen yakınmaları, düzen ve otorite talebini doğurdu... Küçük burjuvazi maddenin ve tarihin üstünde duran ve rekabetten, enflasyondan, bunalımdan ve açık arttırmalı satışlardan etkilenmeyecek olan daha yüksek bir otoriteye ihtiyaç duymaktadır.”²

İrkçilik ve faşizm

Faşizmin ideolojisi de yine aynı sınıfsal zeminden doğar ve bu zeminden beslenir. İrkçilik bu ideolojinin temel taşıdır. Bununla birlikte ırkçılıkla faşizmi

1 Lev Trotskiy, *Faşizme Karşı Mücadele*, Yazın Yayınları, 1998, s. 446

2 A.g.e., s.446

özdeşleştiren yanlış bir kanının hakim olduğunu gözlemlemekteyiz. Bu çok yanıltıcı, çünkü kapitalizmin ve emperyalizmin hiç de faşizme özgü olmayan ırkçı doğasının görülememesine yol açabilir. Bugün birçoklarının hayranlıkla baktığı Batı demokrasilerinin harcında yoğun bir ırkçılık vardır. Irkçılık, sömürgecilik ve emperyalizmin adeta resmi ideolojisi gibidir. Bu ülkelerin ve elbetteki Türkiye'nin liberal ve muhafazakar partilerinin hatta burjuvalaşmış sosyal demokratlarının ırkçı oldukları gerçeğini görmek için onlara faşist etiketi yapıştırmak gerekmez. Bununla birlikte her faşistin ve tüm faşist hareketlerin ırkçı olduğu söylenebilir. Bu ırkçılık hiç de sanıldığı gibi Führerlerin, Duçelerin ve nihayet Başbuğların ırkın üstünlüğüne yaptığı güzellmelerin etkileyiciliğinden ve ikna ediciliğinden değil, yine sosyal koşullardan ileri gelmektedir. "Nasil yıkılmış aristokrasi kanının soyluluğunda tesselli buluyor idiyse, yoksullaşmış küçük burjuvazi de ırkının özel üstünlükleri üzerine masallarla sarhoş olmaktadır."³ Bu sarhoşluk ulusun içine düştüğü ekonomik krizler ve uluslararası alanda itilip kakılmalarla birleşerek öfke nöbetlerine dönüşür. İtalya Birinci Dünya Savaşı'nın galip kampı içindeydi ama savaş sonunda dişe dokunur hemen hiçbir şey elde edememişti. Almanya halkı aynı savaşın sonunda imzalanan Versay Antlaşması'nın koşullarını küçük düşürücü buluyordu. Faşizm ve Nazizm, bu durumu başarılı biçimde propagandalarına malzeme yaptılar. Aynen bugün Türkiye'nin AB kapısındaki bekleyişinin ve ABD karşısındaki kölece teslimiyetinin Türk faşistleri tarafından demagojik biçimde siyasi malzeme yapılması gibi.

Faşizmin ırkçılığı elbetteki en büyük etkisini ülkedeki başka uluslara yönelik düşmanlık ve şiddette gösterir. Faşizmin kitle tabanını oluşturan küçük burjuvazi kapitalizmin önünde bir bütün olarak eğilmiştir. Sisteme karşı mücadeleye ne isteklidir, ne de buna gücü vardır. Trotskiy'in deyimiyile "çoğu kez cebinde beş kuruş bile bulunmayan Polonyalı Yahudi'de cisimleşen şeytani kâr düşüncesine savaş açmıştır. Yahudilere karşı düzenlenen pogromlar (katliamlar, a.n.) ırk üstünlüğünün kanıtı haline gelmektedir." Türk faşistleri de köylerden kentlere gelerek (özellikle taşra kentlerinde) kendileriyle rekabete giren, bunu yapamadığında işsizler ordusunu büyüterek faşist küçük burjuvanın her gece iflas ve işsizlik kabusu görmesine yol açan Aleviye ve Kürde karşı savaş açmıştır. Nihayet Türkiye'de faşist hareket

tarafından çeşitli vesilelerle kışkırtılan linç girişimleri de “ırk üstünlüğünün kanıtı” haline getirilmektedir.

Tüm bunlardan sonra Türk faşistleri istedikleri kadar onlara faşist denmesine içerlesinler. İlk Türk faşistlerinin (Nihal Atsız’ın başını çektiği ırkçı-Turancılar) Nazilere olan hayranlığının da bugünkü faşistlerin Hitler’in *Kavgam* adlı kitabına olan merakının da nedeni açık değil mi? Popüler kültürün moda deyimlerinden birini kullanırsak, rahatlıkla Türk faşistlerinin yeniden “ruh ikizleri”ni aradığını söyleyebiliriz.

Faşist iktidarın özellikleri ve sınıfsal temeli

Faşizmin kitle tabanını küçük burjuvazinin oluşturduğunu ve faşist hareketin temel özelliklerinin bu sınıfın ruh halinden ve maddi koşullarından ileri geldiğini belirttik. Şimdi bu tespitimizi sınıflı toplumun bilimsel analizi olan Marksizmin temel bir ilkesiyle bütünleştirmeliyiz. Kapitalizmde toplum burjuvazi ve proletarya olarak iki karşıt kutba bölünmüştür. Belirleyici kavga bu iki sınıf arasındadır ve bir üçüncü yol yoktur. Faşizm küçük burjuva kitlelerin büyük burjuvazinin (bankasıyla, fabrikasıyla, medyasıyla bütünleşmiş dev kapitalistlerin yani finans-kapitalin) çıkarları doğrultusunda proletaryaya karşı seferber edilmesidir. Arada kalmış küçük burjuvazinin çelişkilerinden hareketle faşist hareket her zaman bazı kapitalizm dışı slogan ve demagojilere sarılmıştır. Ama tarihin defalarca kanıtladığı gibi iktidara yürüyüşleri ilerledikçe bu kapitalizm dışı yönler törpülenmiş, bu politikalarda ısrar eden unsurlar da harekettten tasfiye edilmiştir. Bununla birlikte faşist hareket asla bir kukladan ibaret görülmemelidir. Faşist hareket kapitalizme göbeğinden bağlıdır; ama özerk hareket eder. Amacı faşist kitle terörü yoluyla -reformist devrimci ayırdetmeden- tüm işçi örgütlerini dağıtarak etkisiz kılmak ve kendi iktidar tekeline kurmaktır. Faşist iktidar büyük kapitalistlere, en kaba kölelik koşullarında ve faşizmin dayattığı askeri disiplinle çalışacak, ama başkaldırmak için hiçbir birliği ve örgütlülüğü olmayan bir işçi sınıfı vaat etmektedir. Tabii bunun bir de bedeli olacaktır. Büyük burjuvazinin hiçbir geleneksel partisine iktidarda yer olmayacaktır. Süren kârların ve boyun eğmiş işçilerin karşılığında Duçe’nin, Führer’in ya da Başbuğ’un iradesine boyun eğilecektir.

Faşizm büyük burjuvazi için pahalı bir seçenektir. Bu yüzden burjuvazinin, birçok ara yol denemeden, faşizmin yolunu açtığı görülmemiştir. Nüfuzlu politikacılar, parlatılan yeni partiler ve nihayet generaller—hiçbirinin krizi çözemediği ve işçi sınıfını nihai yenilgiye uğratamadığı durumda faşizm kendini bir alternatif olarak dayatır.

İşte bu yüzden büyük burjuvazi çok ciddi ekonomik ve siyasal krizlerle karşılaşmadığında, yani normal zamanlarda egemenliğini toplumsal uzlaş ve parlamenter demokrasi yoluyla sürdürmek ister. DSP'nin yerine AKP'yi, AKP'nin yerine CHP'yi onun yerine başka burjuva partisini seçimler yoluyla getirerek krizlerini yumuşak yöntemlerle aşmaya çalışan Türkiye burjuvazisi de yine aynı eğilimdedir. Ama birçok bağımlı kapitalist ülkede olduğu gibi Türkiye'de de çelişkiler keskinleşmiştir ve her kriz derin sarsıntılara yol açmaktadır. Ek olarak patlayıcı dinamiklere sahip bir Kürt sorunu vardır. Faşist hareket ise yükseliş ve düşüşler göstermekle birlikte az çok istikrarlı bir varlığa sahiptir. Bu yüzden faşizme karşı mücadelenin gündemde tutulması ve özel olarak hazırlanılması zorunludur.

Faşizme karşı mücadele

Faşizmi sınıfsal temelde analiz ettiğimiz gibi ona karşı mücadeleyi de sınıfsal zemine oturtmalıyız. Hemen baştan söyleyelim: Faşizmi ancak örgütlü işçi sınıfı yenilgiye uğratabilir. “Ama!” diye itiraz edilecektir. “Türkiye’de faşistler işçi hareketi içinde de azımsanmayacak bir etkiye sahip değiller mi?” Bu durum doğrudur ve bunda faşizm tahlilimizle ters düşen bir şey yoktur. Tam tersine Trotskiy’in faşizm tahliline dayanarak bu durum açıklanabilir ve karşısında etkili bir mücadele geliştirilebilir.

Küçük burjuvazinin işçi düşmanlığının temelinde proleterleşmeye karşı ölümüne korku ve küçük mülkiyetine olan acınası bağlılığının yattığını tespit ettik. İşçi sınıfı bir alternatif olarak yükseldiğinde bu korku “aşağıdakini ezmek” güdüsüyle saldırganlığa dönüşmektedir. Bugün Türkiye’de ise işçi sınıfı bir alternatif olmak bir yana, atalet içindedir. Bu durumda da faşist hareket 1970’lerde olduğu gibi işçi düşmanı yüzüyle ortaya çıkmak zorunda kalmamaktadır. Tersine küçük burjuvazinin ilgi duyduğu kapitalizm dışı öğelerle süslenmiş yurtsever, milliyetçi

demagoji işçi sınıfı içinde de yayılabilmektedir. Yani faşizm burjuva ideolojisinin işçi sınıfı içine zerk edilmesinde aktarma kayışı rolü oynamaktadır.

İşçi sınıfının ataletinin bu duruma yol açtığını söyledik. Ama bu atalet hiç de istikrarlı değildir, olamaz da. İşçi sınıfı mezarda emekliliğe, kölelik yasalarına, güvencesizliğe, özelleştirmelere ve nihayet ekonomik krize karşı sonsuza kadar sessiz kalamaz.

Son zamanlarda önemli kıpırtılar yaşanan işçi hareketine, grev ve direniş deneyimlerine bakın. MHP'ye sempati duyan işçilerin, bu partinin direnişlerine olan kayıtsızlığı hatta düşmanca tutumu karşısında sempatisini yitirmesi an meselesidir. Bu örnekler defalarca yaşanmıştır. İşçi hareketindeki genel bir yükseliş bu etkiyi yaygınlaştıracaktır. İş büyüdükçe de faşizm işçi düşmanı yüzünü daha vahşice gösterecektir.

Elbette tüm bunlar kendiliğinden olmayacaktır. Sosyalistlerin politikası ve faaliyetleri belirleyici önemdedir. Tüm işçi sınıfını faşist tehdide karşı bir birleşik cephede örgütlemek gereklidir. Bu birleşik cephe adı üstünde bir çok siyasal eğilimi içinde barındıracaktır. Sosyalistlerin görevi birleşik mücadele içinde işçi hareketinin önderliğini kazanmaktır. Almanya'da ve İtalya'da bu gerekliliği gör-meyen sekter politikalar faşizmin iktidarına giden yolu açmıştır. Türkiye'de aynı politikaların yansıması birbirini "sosyal-faşist" ilan eden sol grupların çatışmaları şeklinde yaşanmıştır. Bu hatalar tekrarlanmamalıdır.

Faşizme karşı birleşik cephe bir **işçi cephesi** olmalıdır. İşçi cephesini burjuvazi için toplumsal bir tehlikeye dönüştürmek sosyalistlerin işidir. Kendini faşizme karşıymış gibi gösteren burjuva partileriyle ittifaka dayanan **halk cephesi** politikası ise işçi cephesinin karşıtıdır. Halk cepheleri Fransa'da, İspanya'da ve Şili'de trajik biçimde işçi sınıfının burjuvazi tarafından ezilmesinin aracı olmuştur. Sosyalistlerin işi burjuvazinin egemenliğini sürdürmesinin maliyetlerini düşürmek olamaz. Halk cephesi politikası burjuvazinin "en acımasız, en vahşi" olarak görül-meyen (kendini öyle göstermeyen) kesimlerinin muhasebeciliğini yapmak değil, bir sınıf olarak burjuvazinin ve kapitalizmin mezarını kazmaktır. Tüm işçi örgütleri, sendikalar, sosyalist partiler ve faşistlerin hedef tahtasına oturttuğu Kürt işçi ve emek-

çileri ile onların siyasal temsilcileri halkların kardeşliği zemininde yükselen bir cepheye birleşmelidirler. CHP, SHP, DSP ve bunlar gibi burjuva partilerinin bu cepheye yeri yoktur. Kimse, “ama tabanlarındaki işçiler...” diye itiraz etmesin. Bu partilerin işçi sınıfıyla hiçbir zaman organik ilişkisi olmadı. “Ama onlara oy veriyorlar...” demeyin, AKP’ye daha çok oy veriyorlar! Bu işçileri de cepheye katmak zorunludur ama sendikalar aracılığıyla, fabrikalardaki ve mahallelerdeki sınıf faaliyetleriyle ve işçi sınıfına ait kullanılabilir her yöntemle cepheye katılmalıdır. Burjuva partileriyle ise asla.

2. Türk Faşizminin Kısa Tarihi

Faşist Hareketin Öncülü: Irkçı-Turancı Hareket

Bugünkü faşist hareketin öncülü olan Irkçı-Turancı hareketin kökleri daha eskiye dayansa da, bu siyasal akımın Türk siyasetinde gerçek bir güç olarak ortaya çıktığı dönem İkinci Dünya Savaşı’nın başıdır. Irkçı-Turancı hareketin ortaya çıkıp güçlendiği bu dönem birbirine bağlı olan iki politik gelişme tarafından belirlenmekteydi. Bunlardan ilki 1917 Ekim Devrimi’nin ardından dünyanın her yerinde olduğu gibi Avrupa kıtasında da yükselişe geçen devrimci işçi hareketinin gerilemeye başlamasıydı. Bu gerilemenin etkisiyle sözünü ettiğimiz devrimci dalganın oldukça fazla etkilediği iki ülke olan İtalya’da 1922’de, Almanya’da ise 1933’te faşist partiler iktidarı ele geçirdiler. Bununla bağlantılı olan ikinci temel gelişme ise faşist Almanya’nın 1 Eylül 1939’da başlatmış olduğu İkinci Paylaşım Savaşı’dır. Bu savaş esnasında İtalya-Almanya-Japonya emperyalist ittifakı İngiltere, Fransa ve ABD’nin oluşturduğu öteki emperyalist bloğun rakibi oldu.

Ancak savaşın esas dönüm noktası Nazi Almanyası’nın Haziran 1941’de Sovyetler Birliği’ne saldırmasıydı. Irkçı-Turancı hareketin 1939 yılında başlayan yükselişi Nazilerin Sovyet Birliği’ne karşı açtığı savaşın seyrine bağlı olarak gelişti. Sovyetler’in savaşın ilk döneminde peş peşe aldığı yenilgiler, başını Nihal Atsız’ın çektiği Türk faşistlerinin, Sovyetler Birliği’nin içinde yaşayan Türki halkların (faşistlerin deyimiyle “esir Türkler”in) bu devletten kopup Türkiye ile

birleşebileceği umuduna kapılmasına yol açtı. Türkiye'nin Nazilerle ittifak yaparak Sovyetler Birliği'ne savaş açması çağrısını yapan faşist hareket, 1939-44 arasında çıkardığı *Bozkurt*, *Ergenekon*, *Tanrıdağ*, *Gökbörü*, *Kopuz*, *Orhun* vb dergilerle görüşlerini yaygınlaştırdı. Nazi Almanyası'nın yüklü miktarda para yardımı yaptığı Irkçı-Turancı hareket, Almanların Sovyet cephesindeki ilerleyişlerine devam ettikleri dönem boyunca Türk devletinin de destek ve korumasından faydalandı. Türkçü ideolojinin devlet yöneticileri üzerindeki etkisinin en iyi örneği dönemin başbakanı Şükrü Saracoğlu'nun 5 Ağustos 1942'de mecliste yaptığı konuşmada "Biz Türküz, Türküyüz ve daima Türkçü kalacağız. Bizim için Türkçülük bir **kan meselesi** olduğu kadar ve laakal (en azından) bir vicdan ve kültür meselesidir" demesidir. Aynı dönemde devletin ve tek parti olan Cumhuriyet Halk Partisi'nin içinde Nazilerle ittifak halinde savaşa girip girmeme konusunda ciddi tartışmalar yapılmaktaydı.

Ancak Nazilerin ilerleyişinin durması ve Kasım 1942'de Sovyet karşı saldırısının başlaması Türk devletinin Irkçı-Turancılara verdiği desteği yavaş yavaş çekmesi sonucunu doğurdu. Devlet, İkinci Dünya Savaşı'nın bitişinin hemen ardından Sovyetler Birliği ile daha iyi ilişkiler kurmaya çalıştı. Dönem boyunca oldukça itibar görmüş olan Irkçı-Turancılar, cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün 19 Mayıs 1944'teki suçlayıcı konuşmasının hemen ardından gizli örgüt kurdukları gerekçesiyle tutuklandılar. Tutuklananlar arasında günümüz faşistlerinin "başbuğ"u olan Alparslan Türkeş de bulunmaktaydı. Faşist hareketin ilk yükselişi böylece sona erdi. 1944 yılında başlayan Irkçılık-Turancılık Davası ise, Türkiye'nin kapitalist dünyanın yanında saf tutarak Sovyetler Birliği'ne cephe almasının ve bunun sonucunda Türk-Sovyet ilişkilerinin bozulmasının etkisi ile 31 Mart 1947'de Türkçülüğün "milli bir ideoloji" olarak kutsanması ve sanıkların beraat ettirilmesi ile sonuçlandı.

MHP: Sermaye Sınıfının 1970'lerdeki Yedek Gücü

Faşist hareketin ikinci yükselişi 1960'ların ortasında başlamıştır. 1963-71 döneminde yaşanan işçi sınıfı mücadeleleri ve bu mücadelelerin bir sonucu olarak Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun (DİSK) kurulması ve hızla büyümesi, 1968-71 döneminde toprak işgalleri ve Türkiye'nin her köşesine yayılan

Üretici mitingleri aracılığıyla kendini ortaya koyan köylü mücadelesi, uzun süredir durgunluk içinde olan Kürt halkının canlanması ve regtlenmeye başlaması ve nihayet ülkenin belli bağlı üniversitelerinde kitleselleşen, ilk önce Fikir Kulüpleri Federasyonu, ardından Dev-Genç'in kurulmasıyla hızla militanlaşan ğrenci gençlik muhalefeti Türkiye halklarının yüzünü sola döndüğünü kanıtlıyordu. Reformist de olsa kendisini "sosyalist" bir parti olarak tanımlayan Türkiye İşçi Partisi'nin 1965 seçimlerinde parlamentoya 15 milletvekili sokmayı başarması da önemli bir gelişme olarak kaydedilmelidir.

Toplumdaki bu hızlı radikalleşmeye karşılık faşist hareket devlet desteği ile yeniden örgütlenmeye başladı. Alparıslan Türkeş ve kurmaylarının muhafazakr bir taşra partisi olan Cumhuriyeti Köylü Millet Partisi'nin (CKMP) yönetimini 1965 yılında ele geçirmeleri bu örgütlenmenin ilk adımı oldu. İkinci adım daha sonraki yarı-askeri (paramiliter) faşist örgütlerin çekirdeğini oluşturacak olan "komando kampları"nın 1968 yılında Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde açılmasıdır. 1969 yılında CKMP adını Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) olarak değiştirdi. Faşist hareketin öz partisi böylelikle kurulmuş oluyordu. 1968-71 arasında özellikle üniversitelerdeki devrimci hareketi durdurmaya alışan MHP'li faşistler bunu başaramadılar. 12 Mart 1971'deki askeri darbenin geçici bir süre için geriletebildiği ancak ezmeyi başaramadığı işçi hareketinin ve devrimci/sosyalist hareketin 1974 yılından itibaren yeniden yükselmeye başlaması 12 Mart ertesinde işsiz kalmış olan faşistlerin yeniden eyleme geçmelerine sebep oldu. 1974-80 arasındaki dönemde MHP işçi sınıfı hareketinin ve solun karşı kutbunu oluşturdu. İtalyan faşizmi ve Alman Nazizmi örneklerinde olduğu gibi MHP de paramiliter güçlerini kullanarak solu durdurmaya çalıştı. Ülkü Ocakları, Büyük lk Derneği, lkc Gençlik Derneği, lk Yolu Derneği türünden kuruluşlar 12 Eylül askeri darbesine kadar faşist glerin yuvalandığı merkezler oldu. Bu kurumların örgütlediği silahlı gler dönem boyunca işçi sınıfı hareketi ve devrimci glere karşı çok sayıda suikast ve katliam örgütledi. Bu dönemde aralarında Sakıp Sabancı, Üzeyir Garih, Murat Bayrak, Emin Cankurtaran gibi isimlerin de bulunduğu pek çok patron MHP'ye para yardımı yaptı. Dönemin sendika düşmanı patron rgt Madeni Eşya Sanayicileri Sendikası'nın başkanı Turgut zal (1983'te başbakan, 1989'da da cumhurbaşkanı oldu) faşistlere yardım etmesi için patronları teşvik etti. rgtlediği gençlik ke-

simlerine kendisini “anti-kapitalist”, “anti-emperyalist” bir parti olarak sunmaya çalışan MHP, tüm bu dönem boyunca sermayenin işçi düşmanı, anti-komünist sokak gücü olma görevini yerine getirdi.

Faşist Hareketin Alevi Düşmanlığı

Faşist hareketin 1970’lerdeki siyasetinin bir diğer bileşeni ise Alevi düşmanlığıydı. Özellikle 1950’li yılları izleyen dönemde kapitalist pazara eklemelenen Orta-Doğu Anadolu’daki kentlerde yerleşik küçük burjuva kesimler tekelci kapitalizmin ağırlığı altında ezilirken, sulama vb. olanakların artmasıyla birlikte ekonomik olanakları gelişen Alevi köylü kesimlerinin bir bölümü (elbette Alevilerin büyük bölümü yoksulluk içinde yaşarken) kent merkezlerinde ekonomik yatırımlar yapmaya başlamışlardı. MHP’nin bu bölgede izlediği genel strateji de buna bağlı olarak geliştirildi. Güç kaybeden, proleterleşme tehlikesini hisseden Sünni kökenli küçük burjuva kesimlere, yoksulluklarının sebebinin kente 1950’lerden sonra yerleşen Aleviler olduğu mesajının verilmesi faşist siyasetin önemli bir parçasıydı. Alevilerin önemli bölümünün o dönemde “ortanın solu” siyasetine yönelen CHP’ye destek vermesi, bu kesimin çoğunluğunu oluşturan emekçi unsurların devrimci-sosyalist örgütlere yönelmeleri de MHP’nin çizdiği tabloyu tamamlıyordu. Bununla birlikte, Malatya, Maraş, Sivas gibi illerde yaşayan Alevilerin büyük çoğunluğunun Kürt olması dinsel gerilimlerin etnik boyut kazanmasına da yol açıyordu. MHP’nin ünlü 3 K (Kızılbaş-Kürt-Komünist) formülü bu bağlamda ortaya çıktı. Faşist hareketin bu düşmanca siyaseti daha evvel Necmettin Erbakan’ın Milli Selamet Partisi’ne oy vermiş olan kitlenin bir bölümünün MHP’ye yönelmesini sağladı. 1973 seçimlerinde yüzde 11.8 oranında oy alan MSP 1977 seçimlerinde 8.6’ya gerilerken, MHP’nin oyu 3.4’ten 6.4’e yükseldi. MSP’nin Orta-Doğu Anadolu’daki oylarının yaklaşık yarısının MHP’ye kaymasının sonucunda gelen bu başarı, MHP’nin 1990’lardaki büyük yükselişine değin tekrar yakalayamadığı en üst noktaydı.

MHP’nin “İç Savaş Stratejisi” ve Katliamları

Ancak bu başarı da faşist hareketin işini kolaylaştırmıyordu. İşçi hareketinin önü kesilememiş, devrimci/sosyalist gruplar zayıflatılmamıştı; üstelik faşist saldırılara karşı (tüm eksik ve kusurlu yönlerine rağmen) güçlü bir anti-faşist

direniş gelişmişti. Buna ilaveten, faşist hareket Milliyetçi Cephe hükümetleri döneminde devlet kadroları içinde yaygın biçimde kadrolaşmak dışında önemli bir kazanım sağlayamamış, büyük burjuvazi nezdinde ciddi bir iktidar alternatifi haline gelememişti.

Böylesi bir sıkışıklık halinin faşist hareketi rahatsız ettiği bir ortamda, Ocak 1978’de Bülent Ecevit’in başbakanlığındaki CHP hükümetinin kurulması MHP’yi içinde bulunduğu sıkışıklığı aşmak amaçlı radikal bir strateji değişikliğine yöneltti. “İç savaş stratejisi” olarak da tanımlanan bu stratejiye göre, Orta-Doğu Anadolu bölgesinde faşist hareketin önderliğinde birleşecek geniş kitlelerin sözünü ettiğimiz hedeflere yaygın biçimde saldırmaları bu bölgede iç savaşı kışkırtacak ve Türk Silahlı Kuvvetleri’ni faşistleri de içine alacak yeni bir iktidar bloğu kurmaya zorlayacaktı. Bu seçenek gerçekleşmediği takdirde, süreç açık bir iç savaşa dönüştürülecek ve faşist hareket bu savaştaki sağcı cephenin önderliğini (elbette ordu içinde kendisiyle birlikte davranmaya yatkın unsurlarla birlikte davranmaya gayret ederek) tek başına yapacaktı.

Bu stratejiye uygun olarak 15 Nisan 1978’de Ankara’da “Büyük Yürüyüş” adında bir gövde gösterisi yapıldı, ancak bu eylem beklenen etkiyi yaratmadı. Aynı günlerde Malatya’nın sağcı belediye başkanının kendisine gönderilen bombalı paketin patlaması sonucunda ölmesiyle büyük bir kışkırtma başlatıldı. Bu kışkırtmanın sonucunda, faşistlerin yönlendirdiği, “Kahrolsun Komünizm”, “Müslüman Türkiye” sloganlarını atan on binden fazla kişi 17-20 Nisan günleri arasında Alevilerin ve solcuların yoğun olarak yaşadıkları mahallelere saldırdılar. Kentteki solculara ait parti binalarını, dernekleri, matbaaları, işyerlerini yakıp yıktılar. Devrimci kitle ile faşistler arasında çıkan çatışmaların sonucunda 8 kişi öldü, 100 kişi yaralandı, 100 işyeri ve konut tamamen tahrip oldu, 960 tanesi ise zarar gördü. 3-4 Eylül 1978’de bu kez Sivas’ta yine faşistlerin kışkırttığı on binden fazla kişi “Kanımız aksa da zafer İslamın” sloganıyla Alevi mahallelerine saldırdı, çatışmaların sonucunda 9 kişi öldü, 350 kişi yaralandı.

Faşistlerin düzenlediği en kanlı saldırı ise Maraş’ta gerçekleşti. İki solcu öğretmenin katledilmesinin ardından 22 Aralık 1978’de düzenlenen cenaze törenine, Cuma namazından çıkan on bini aşkın kişi “Müslüman Türkiye”, “Komünistle-

rin cenaze namazı kılınmaz!” sloganlarıyla saldırdı. 23-25 Aralık günleri arasında “Yaşasın Türkeş”, “Komünist Alevileri öldürün!”, “Alevileri yaşatmayın, bunları öldüren cennetlik olur!”, “Allahını seven, peygamberini seven yürüsün” diye uluyan on bini aşkın kişi önce solcu ve Alevi kitlenin yoğun olarak bulunduğu Yörük Selim Mahallesi’ne saldırdı. Defalarca denemelerine rağmen, faşistler mahalledeki kitle direnişini kıramadılar. Bu başarısızlığın ardından Cumhuriyet tarihinin en büyük katliamına imza attılar. Devrimci güçlerin Yörük Selim Mahallesi’ne çekilme çağrısına uymayan, evlerinden ayrılmak istemeyen, çoğunluğunu CHP sempatiyanlarının oluşturduğu insanlar devlete ve iktidardaki CHP’ye güvenmenin bedelini ödeyerek faşistlerin açık hedefi oldular. Sayısı bugün de belli olmayan (resmi rakamlara göre ölü sayısı 111’di; ancak gerçek rakamın bunun en az iki katı olduğuna inanılmaktadır) çok sayıda insan faşistlerce işkence edilerek, yakılarak katledildi. Binin üzerinde insan yaralandı. Faşistler bu katliam sırasında çok sayıda kadına tecavüz ettiler.

“İç Savaş Stratejisi”nin İflası

26 Aralık günü Maraş’ın da içinde bulunduğu 13 ilde sıkıyönetim ilan edildi. Sıkıyönetim ilanının ardından umutlanan MHP’nin iktidar bloğu içinde yer alma çabası sonuç vermedi. Bunun en temel nedeni, devrimcilerin Maraş Katliamı’nın ardından MHP’yi toplumdaki tecrit etmek amacıyla düzenlediği anti-faşist kampanyanın başarılı olmasıydı. Tecrit olmaya başlayan MHP’yi eşit bir ortak olarak görmeyen Türk Silahlı Kuvvetleri, var olan krizi bitirme ve solun gücünü kırma işini düzenin merkez siyasal güçleri olan CHP ve Adalet Partisi’ne havale etmeye çalıştı. İktidar bloğunun içine dahil olma umudunu yitiren ve anti-faşist seferberlikten büyük korku duyan faşist hareket, MHP genel başkan yardımcısı Gün Sazak’ın 27 Mayıs 1980’de Ankara’da öldürülmesinin ardından ülke çapında saldırı kampanyası başlattı. Bu kampanyanın en önemli ayağı 28 Mayıs-4 Temmuz tarihleri arasında Çorum’da girişilen kitle katliamı denemesidir. “Komünistler Alaaddin Camii’ne bomba attılar” yalanını söyleyerek kitleleri kışkırtan faşistler, Alevi ve solcuların oturduğu mahallelere saldırdılar. Kentteki devrimcilerin tüm iç çatışmalarını bir yana bırakarak anti-faşist direnişte birleşmeleri Çorum’un ikinci Maraş olmasını önledi. Elliden fazla insanın yaşamını yitirdiği Çorum Olayları,

faşistlerin inisiyatifi ele geçirmek bir yana, direniş nedeniyle bu fırsatı tamamen yitirdikleri olay olarak tarihe geçti. Bu olayın ardından iyice paniğe kapılan ve yerel unsurları üzerindeki denetimini kaybeden faşist hareket 12 Eylül gününe değin silahlı saldırılarını ümitsizce sürdürdü.

Yönetememe krizini yaşıyan burjuva düzeninin imdadına yetişen 12 Eylül 1980 askeri darbesi, darbeye direnemeyen işçi hareketini ve devrimci/sosyalist güçleri silindir gibi ezdi. Bununla birlikte, faşist hareketin öncü kadroları da geçici bir süreyle dinlenmeye alındı. Hareketin militan kadrolarının küçük bir bölümü ise daha sert şekilde cezalandırıldı. Faşizmin 1970’lerdeki serüveni böylelikle son buldu.

Faşizmin 1990’lardaki yeniden doğuşu

MHP’nin 1990’lı yıllardaki yeniden doğuşu farklı bir konjonktürün ürünüydü. Bu yükselişin iki temel nedeni vardır. Birinci neden Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa’daki bürokratik rejimlerin çöküşünün Türk hakim sınıflarının “Adriyatik’ten Çin Seddi’ne Türk Dünyası” hayalini güçlendirmesidir. Bu hayal neo-Osmanlılık fikrinin ortaya çıkmasına ve Pantürkizmin hortlamasına neden oldu. Bunun sonucunda faşist hareketin itibarı arttı. Örneğın Orta Asya’ya yapılan gezilerin heyetlerine hiçbir resmi sıfatı bulunmayan Alparslan Türkeş de dahil edildi. Kontrgerilla ve Milli İstihbarat Teşkilatı’nın Orta Asya’da yaptığı operasyonlara (Azerbaycan ve Özbekistan’daki darbe girişimleri vb.) MHP militanları da dahil edildi.

Faşist hareketin yükselişinin ikinci nedeni Kürt hareketinin 1990’lı yıllarda ivme kazanmasına paralel olarak yükselen Türk şovenizminin MHP’ye kan taşımasıdır. Asker cenazelerinden PKK karşıtı gösterilere ve Kürtlere yönelik saldırılara kadar farklı eylem biçimlerini devreye sokan faşistler hızla güçlendi.

Not edilmesi gereken bir diğer gelişme ise, Muhsin Yazıcıoğlu’nun liderliğini yaptığı, kendisine “Türk-İslam Ülkücüleri” adını veren bir grubun 1991’de partiden koparak Büyük Birlik Partisi’ni kurmasıdır. Hareketin yaşadığı bu bölünme MHP’nin faşist hareketin öz partisi olma sıfatıyla yükselmesini engellemedi. 24 Aralık 1995’te yapılan genel seçimde MHP yüzde 8.2 oy oranını

tutturdu.

Faşist harekete güç kazandıran bir diğer faktör ise neo-liberal ekonomi politikalarını tavizsizce uygulayan merkez partilerinin (sırasıyla ANAP, DYP, SHP ve CHP) tamamının çökmesidir. Bu durumdan faydalanan İslamcı Refah Partisi'nin önünün 28 Şubat 1997'deki askeri müdahalenin ardından kesilmesi faşist MHP'nin rakipsiz kalmasını sağladı. Tüm toplum cami ile kışla arasında kutuplaştırılmışken, hem cami hem de kışlayı gözeten (ve bunu TSK ile azami uyum içinde yapan) MHP'nin kitle desteği arttı. Abdullah Öcalan'ın Suriye'den çıkışı ile başlayan, İtalya'daki günleri ile devam eden ve 15 Şubat 1999'da yakalanması ile doruğuna varan Kürt düşmanı-şovenist dalga 15 Nisan 1999'daki genel seçimde yüzde 18 oranında oy alan MHP'nin ikinci parti olmasını sağladı. Bu olay faşist hareketin tarihinde ulaştığı en başarılı sonuçtu. Bu seçimin ardından DSP, MHP ve ANAP bir koalisyon hükümeti kurdular. Abdullah Öcalan'ı idam ettirmeyi başaramayan, kendisine oy veren kitlenin taleplerine zıt biçimde neo-liberal politikaları uygulayan MHP, Cem Uzan'ın Genç Parti'yi kurmasının da etkisiyle güç kaybetti ve 3 Kasım 2002'deki genel seçimlerde yüzde 8 oy alarak meclis dışına düştü. DSP ve ANAP'ın siyaset sahnesinden silinmesine neden olan bu seçim, tüm yıpranmışlığına rağmen MHP'nin 1990'larda yakaladığı yüzde sekizlik oy tabanını muhafaza ettiğini ortaya koydu. 29 Mart 2004'te yapılan yerel seçimler öncesinde ciddi bir kampanya örgütlemeyen MHP'nin il genel meclisi kategorisinde yüzde 10.5 oranında oy alması, faşist hareketin Kürt Sorunu, Kıbrıs, Ermeni meselesi ve Türkiye-AB ilişkileri başlıklarından beslenerek yeniden güç kazanmakta olduğunu ortaya koydu. 2007 seçimlerinde MHP'nin oy oranı % 14'e yükseldi ve böylece hareket mecliste yeniden temsil edilmeye başladı. MHP son 29 Mart 2009 yerel seçimlerinde oy oranını %16'ya çıkarttı. BBP ise lideri Muhsin Yazıcıoğlu'nun ölümünün yarattığı psikolojik atmosferin de etkisiyle oylarını ciddi biçimde yükseltti. MHP, son dönemde Kürt açılımı adı altında uygulamaya konan ancak aslı Kürt hareketini tasfiye planı olan süreci, Kürt düşmanlığına dayalı faşist propagandayı yükseltmek ve yeni bir örgütlenme atağı gerçekleştirmek için değerlendirmeye çalışmaktadır. Tüm bu gelişmeler faşist hareketin karşı devrimci potansiyelinin önemsenmesi gerektiğine dair göstergelerdir.

3. 12 Eylül Faşizm miydi?

Türkiye solunun öteden beri yaptığı en vahim politik yanlışlardan biri, aralarındaki önemli farkları görmezden gelerek her türden baskıcı rejimi “faşizm” olarak nitelendirmektir. Solu ve işçi sınıfı örgütlerini şiddet yoluyla ezen her türden rejimi “faşist diktatörlük” olarak yorumlamak iki temel yanlışta içinde barındırmaktadır.

Bunlardan ilki çıplak şiddetin kullanılmadığı burjuva rejimlerinin “demokratik” bir öze sahip olduğu yanlışına kapılmaktır. Oysa kullandığı araçlar, uyguladığı yöntemler ne olursa olsun, burjuvazinin hakim sınıf olarak örgütlendiği her rejim burjuva diktatörlüğü sayılmalıdır. “Demokratik” sıfatı yakıştırılan Batı Avrupa’daki rejimler de buna dahildir. Her türden burjuva rejimi yalnızca varlığının tehdit edildiği dönemlerde değil, görece olarak olağan sayılabilecek dönemlerde de sınıf hakimiyetinin devamı için zor ve baskıyı kullanır. Örneğin tıpkı Türkiye’de olduğu gibi, Avrupa’da da F-Tipi hapishaneler vardır ve bunlar sistemin görece “istikrarlı” biçimde işlediği dönemlerde de kullanılır. Aynen Türkiye’deki gibi, Britanya cezaevlerinde de çok sayıda devrimci tutsağın şehit düştüğü açlık grevleri yaşanmıştır. Bu durum Batı Avrupa’daki burjuva diktatörlüklerinin “faşist” nitelikli olduğu anlamına gelmez, her türden burjuva rejiminin baskıcı bir karaktere sahip olduğunu gösterir. Her türden baskıcı tedbire faşist yaftasını yapıştıranlar tutarlı olmak istiyorlarsa dünya üzerindeki her ülkenin faşist diktatörlükle yönetildiğini savunmalıdırlar; zira baskı ve zor kullanılmaksızın işleyen burjuva diktatörlüğü yoktur.

Yukarıda açıkladığımız ilk yanlış ile bağlantılı olarak sıklıkla yapılan bir diğer hata ise tüm askeri rejimlerin faşist olarak nitelenmesidir. İşçi sınıfı hareketini ve devrimci hareketi şiddet yoluyla ezen, her türden muhalefetin sindirildiği askeri diktatörlüklere faşizm demek İngiltere, Fransa, Almanya gibi parlamenter demokrasi aracılığı ile işleyen burjuva diktatörlüklerine “faşist” sıfatını yakıştırmaktan daha kolaydır. Askeri rejimlerin baskıcı niteliği, ortaya koydukları açık şiddetin ve devlet terörünün yoğunluğu bu rejimlere “faşist” denmesini kolay ve daha az gülünç hale getirmektedir. Oysa bu da en az birincisi kadar vahim bir hatadır. Türkiyeli devrimciler 12 Eylül 1980’de kurulan askeri diktatörlüğü “faşist diktatör-

lük” olarak nitelendirirken bu hatayı yapmaktadırlar. Bu yalnızca bir terminoloji hatası olsaydı üzerinde çok fazla durmak gerekemeyebilirdi. Ancak bu hata politik bakımdan yanlış olan strateji ve taktikleri de beraberinde getirdiği için üzerinde önemle durmak gerekiyor.

12 Eylül’de kurulan askeri diktatörlük, işçi sınıfını, sosyalist hareketi ve Kürt örgütlerini ezen sınıfsal kiniyle, Mamak ve Diyarbakır zindanlarında somutlanan vahşetiyle bu topraklardaki tüm sömürülen, ezilen kesimler için bir felakettir. Onun bu niteliğini ortaya koymak için “faşist” sıfatını kullanmanın hiçbir gereği yoktur. Daha “faşizm” kavramı ortada yokken işçi hareketini ve sosyalistleri ezen askeri diktatörlükler görülmüştü. Dolayısıyla “faşist” sıfatını kullanmak bu noktada hiçbir özel anlam taşımamaktadır. Faşizm terimi İtalya’da 1922’de, Almanya’da ise 1933’te iktidara gelen faşist hareketler bağlamında Marksist literatürde yer bulmuştur. O dönemde bu kavram hakkında yazan devrimci Marksistlerin aklına bu tarihlerden önce veya sonra gündeme gelen her türlü baskıcı rejime “faşist” sıfatını vermek gibi ucube fikirler gelmemiştir. Tam bu noktada Türkiye örneğine geri dönerek 12 Eylül askeri diktatörlüğünün faşist bir rejim olmamasını birbiriyle bağlı olan dört temel noktaya bakarak açıklayalım.

1) Faşist diktatörlük işçi sınıfını atomize etmek için sınıfın her türden örgütlenmesini ezer ve dağıtır. En uzlaşmacı, en reformist sendikalar ve işçi örgütleri de buna dahildir. 12 Eylül askeri diktatörlüğü işçi sınıfı hareketini ezmek amacıyla, sınıf mücadelecisi bir niteliğe sahip olan Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu’nu kapatmıştır. Faşist MHP’ye yakın duran Milliyetçi İşçi Sendikaları Konfederasyonu da kapatılmıştır. Buna karşılık Türkiye’deki en büyük sendika olan, sınıf uzlaşmacı Türk-İş sendikası kapatılmamıştır. Bu sendika askeri diktatörlüğün yöneticilerince hedef alınmamış, dahası Genel Sekreteri Sadık Şide Çalışma Bakanı yapılmıştır. Faşist diktatörlüklerle 12 Eylül askeri diktatörlüğünün bu niteliksel farkı ilkinin kendine ait büyük bir kitle desteğine sahip olmasından kaynaklanır. Dolayısıyla tüm işçi örgütlerini dağıtırken bu militan kitle desteğini arkasına alması onu rahatlatır. 12 Eylül askeri diktatörlüğü ise bu türden bir militan kitle desteğinden mahrum olduğu ve böyle bir amaca

sahip olmadığı için sınıf uzlaşmacı bir sendika olan Türk-İş'i kapatmak gibi bir arayış içine girmemiştir.

2) Faşist diktatörlüğün en önemli niteliği **iktidar tekeli**ni süresiz olarak kurmaktır. İtalya'daki Faşist Parti, Almanya'daki Nazi Partisi yalnızca işçi sınıfı partilerini değil, diğer tüm burjuva partilerini de **süresiz olarak** yasaklayarak faşist partinin diktatörlüğünü ilan etmişlerdir. 12 Eylül'de iktidarı ele alan askeri cunta faşist MHP de dahil olmak üzere tüm partileri kapatmıştır; ancak bunu iktidar tekeli kurmak için değil, 12 Eylül öncesindeki burjuva partilerinin yöneticilerine düzeni idame ettirmekteki beceriksizliklerinin bedelini ödetmek için yapmıştır. Bunların yerine, aynı siyasi gelenekten partilerin kurulmasına izin vermiş, bunlar üzerindeki kısıtlamaları da kademeli olarak kaldırmıştır. 1983'te yapılan genel seçimler aracılığı ile yönetimi (elbette MGK'nın sultanı altında) parlamentoya devretmiştir. Dolayısıyla 12 Eylülcüler işçi hareketini ve solu ezdikten sonra iktidar tekeli kurmaya değil, iktidarı kontrollü biçimde sivil burjuva güçlerle ve parlamentoyla paylaşmaya yönelmişlerdir.

3) Faşist hareket, diğer tüm burjuva partileri için de geçerli olan devletten **görelî olarak özerk** olma kuralına uyar. Faşist partiler, tıpkı diğer burjuva partileri gibi var olan düzeni devam ettirme noktasında devletle birlikte davranırken aynı zamanda kendi bağımsız varlıklarını korurlar. Faşist partiler olan MHP ve BBP'nin kontrgerillaıyla özel ilişkilerinin mevcut olduğu herkesin malumudur. Ancak bu hareketler devletin kendisi değildir. Temsil ettikleri kitlenin devletin o günkü politikaları ile ters düşebilecek taleplerini de zaman zaman dillendirmek durumundadırlar. (Örneğin BBP Genelkurmay'la yakın durmaya çalışan bir parti olmasına rağmen türbanın devlet dairelerinde serbest olmasını savunmaktadır. MHP de utangaçça da olsa aynı talebi zaman zaman dile getirmektedir. Daha çarpıcı örnek, MHP'nin bugün "Kürt açılımı" konusunda MGK'nın ve Genelkurmay'ın karşısında yer almasıdır.) Bu, faşist hareketin bir kitle hareketine yaslanmak zorunda olması ile ilişkilidir. Faşist partilere kan veren kitle proleterleşme tehdidi altındaki küçük burjuva kesimler ve işsizlerdir.

Eğer o ülkede sol hareket belirli bir güç ve etki sahibi ise, faşist hareket bu hegemonyayı kırmak için “anti-kapitalist” demagojiyi de kullanabilir. Tüm bunlar askeri diktatörlüklerin sahip olmadığı özelliklerdir. 12 Eylül askeri darbesinden sonra kurulan rejim de aynen böyledir. Rejim, 12 Eylül öncesinde iyice tecrit edilmiş olan, solu ezmekte başarılı olamayan ve “anti-kapitalist” demagojinin de etkisiyle kontrol dışına çıkan militan faşist kadroları cezalandırmıştır. MHP ile iç içe geçecek türden bir askeri rejim seçeneği burjuvazi tarafından kabul edilmemiş, bizzat devletin bir parçası olan ordu, kitle hareketini ve solu ezmek için kullanılmıştır. Dolayısıyla 12 Eylül rejimi MHP’nin seferber ettiği kitle ile özel bir ilişki içine girmemiştir. Tüm bu özellikleri ile 12 Eylül, faşist bir diktatörlük değil, askeri bir diktatörlük olarak tanımlanmalıdır.

4) Tüm bunlardan çıkartılması gereken sonuç açıktır: 12 Eylülcüler burjuva düzenini istikrara kavuşturmak için askeri bir diktatörlük kurmuş olan bir kadrodur. Faşist hareket ise (devletle kurduğu tüm özel ilişkilere rağmen) görece olarak bağımsız bir harekettir ve kitle temeline dayalı olarak iktidara yönelir. Bu yüzden de ona karşı Birleşik İşçi Cephesi temelinde bir mücadele hattı kurulmalı, faşist saldırılarla mücadele edecek komiteler her alanda oluşturulmalıdır. 12 Eylül’ün ve bugünkü rejimin faşist olduğunu savunmak ise bu özel önlemleri gereksiz görmeye neden olur ve politik bakımdan ölümcül sonuçlar üretebilir.

4. Faşist hareket ve kontrgerilla

Her burjuva devletinin olduğu gibi Türkiye Cumhuriyeti’nin de işçi-emekçi hareketine, ezilen halkların mücadelesine ve devrimci güçlere karşı kullandığı, “kontrgerilla” olarak bilinen gizli operasyon birimleri mevcuttur. Ordu ve polis gibi klasik baskı aygıtlarının yetersiz kaldığı koşullarda diğer burjuva devletleri gibi Türkiye Cumhuriyeti de bu birimleri kullanır. Türkiye’nin bu konudaki görünür tek farkı kontrgerilla faaliyetlerinin kamuoyu tarafından bilinmesine rağmen bu

örgütlenmelerin tasfiyesi için hiçbir somut adım atılmaması ve kontrgerilla üyelerinin halkın bir bölümü tarafından hâlâ “vatan için çalışan kahramanlar” olarak görülmesidir.

Devletin muhaliflere karşı kontrgerilla türünden birimleri kullanması yeni değildir. İttihat ve Terakki döneminin Teşkilat-ı Mahsusa adlı istihbarat örgütü ile erken Cumhuriyet döneminde Kemalistler tarafından her türden muhalefete karşı yapılan açık/gizli operasyonların varlığı bilinmektedir. Ancak özellikle “Soğuk Savaş” olarak bilinen dönemin başlaması kontrgerilla örgütlenmesi bakımından bir dönüm noktasıdır. Bu dönemden itibaren Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa’daki bürokratik işçi devletlerine karşı kapitalist-emperyalist bloğun yanında yer alan ve bu çerçevede NATO’ya üye olan Türkiye Cumhuriyeti’nde kontrgerilla faaliyetleri daha düzenli ve etkin bir yapıya kavuşmuştur. Tüm NATO ülkelerinde özellikle sol hareketlere karşı kullanılan “Gladio” isimli gizli operasyon örgütlenmeleri 1952’de Türkiye’de de kurulmuştur. Bu tarihten itibaren başta ABD istihbarat servisi CIA olmak üzere pek çok ülkenin istihbarat servisleri ile koordineli olarak çalışan bu birimler, özellikle Türk Silahlı Kuvvetleri çatısı altında örgütlenmişlerdir.

Kontrgerillanın faşist hareketle kurduğu özel ilişki 1960’lı yıllara değin uzanır. NATO üyesi Türkiye’nin ABD’de eğitilen subaylarından biri olan Alparslan Türkeş’in yönettiği faşist hareketin tetikçileri 1960’lı yılların sonundan itibaren sol güçlere karşı saldırılar düzenlemeye başlamışlardır. Devrimci hareketin gücünü iyice artırdığı 1970’li yıllarda ise faşist hareketle kontrgerilla arasındaki ilişkiler daha da sıkılaşmıştır. Genelkurmay Başkanlığı’nda yıllarca istihbarat yetkilisi olarak çalışmış olan eski Amiral Sezai Orkunt da bu tespiti şu sözlerle doğrulamıştır: “Silahlı kuvvetler solun tehdidinden ürküyor. Bu yüzden MHP ile işbirliği yapıyor.”

Dönemin başbakanlarından Bülent Ecevit, yıllar sonra kendisiyle yapılan bir söyleşide aynen şunları söylemiştir: “Sarıkamış’taydım birlikte yemek yediğimiz komutana Kontr-Gerillayı sordum, ‘var’ dedi. O sırada çevrede dolaşan MHP İl Başkanı’nı göstererek, ‘Yoksa o da mı..’ diyecek oldum. General ‘O başında’ demez mi!”

MHP ile ilişkisi bu derece açık olan kontrgerilla 1970’li yıllarda faşist hareketin gençlik örgütlenmesi olan Ülkü Ocakları’ndan pek çok kadro devşirmiştir. Bu kadrolardan biri de Abdullah Çatlı ile birlikte başta 7 Türkiye İşçi Parti’li öğrencinin öldürüldüğü Bahçelievler Katliamı (1978) olmak üzere pek çok katliama imza atan Haluk Kırcı’dır. MHP’li bir katil olan Kırcı, kontrgerilla ilişkisini şu sözlerle kabul etmektedir:

“O dönemde onlara, bazı genç subaylar patlayıcı getirmektedir. 70’li yılların başında, PKK belası henüz ortalıkta görünmüyordu. Bölgede, siyasi Kürtçülük hareketleri ve sol grupların teşkilatlanma faaliyetleri vardı. Milliyetçi teşkilatlanma ve yapılanmalara ise 70’li yılların ortalarından itibaren hız verilmişti. İşte o arkadaşların anlatımları, bu hassas bölgelerde görülen milliyetçi teşkilatlanmaların başlamasından hemen sonra bazı genç subayların kendileriyle kontak kurduğunu ve gerekli desteği sağladığını ortaya koymaktadır [..] İşte bu bağlamda, birileri, sağ grupların örgütlenmesine yardımcı olmuştur [..] Gizlenmesi gerekmeyen ‘al gülüm, ver gülüm’ler yaşanmıştır.”

Kontrgerillanın MHP ile ilişkisi için pek çok örnek vermek mümkündür. 16 Mart 1978 tarihinde İstanbul Üniversitesi’nden çıkan 7 devrimci öğrenciyi bomba ve kurşunlarla katleden MHP’lilerden biri olan Zülküf İso’tun ailesinin anlatımları oldukça önemlidir. Aile üyeleri aynen şunları söylemiştir:

“Bir albay. Parayı getiren bir albay. Zülküf’e çantayla parayı getiren bir albay. Bu adam Küllük’e [faşistlerin Beyazıt’ta üs olarak kullandıkları bir kahve] girmiyor, belli bir yerleri var sokakta. Aynen şu filmlerde gördüğümüz gibi çanta değiştirmeye oluyor. İhtiyaçlarımız neyse bildiriyorduk tabancaya kadar diyor, mermiye kadar getirirdi bu albay diyor. O albay da neredeyse Türkeş’in sağ kolu.”

1970’li yıllarda kontrgerillayla ilişkilerini sağlamlaştıran faşist hareket 12 Eylül sonrasında bu ilişkileri daha da geliştirmiştir. Eski faşist reislerden Abdullah Çatlı, Abdi İpekçi’nin katillerinden Oral Çelik, Bahçelievler Katliamı’nın tetikçilerinden Haluk Kırcı, 1970’lerde MHP’nin işlediği 41 cinayetten sorumlu olan mafya lideri Alaattin Çakıcı, 1980’lerde yıldızı parlatılan mafya lideri Sedat Peker

gibi pek çok faşist katil Milli İstihbarat Teşkilatı, JİTEM vb kuruluşlara hizmet verdiler. Haraç alma, Kürt halkına kurşun sıkma, uyuşturucu ticareti yapma gibi pek çok “görev” bu faşist katiller tarafından yerine getirilmiştir. Bu operasyonlar Türk Silahlı Kuvvetleri mensubu olan kontrgerillacılardan Veli Küçük, Korkut Eken, polis örgütünün şeflerinden Mehmet Açar, Necdet Menzir, Kemal Yazıcıoğlu gibi kişiler tarafından yönetilmiştir. 3 Kasım 1996 tarihinde Susurluk’ta meydana gelen trafik kazasından sonra faşist reis Abdullah Çatlı, polis şefi Hüseyin Kocadağ ve Kürt halkının düşmanlarından korucubaşı Sedat Bucak’ın aynı arabadan çıkması ile yeniden ortaya çıkan MHP-kontrgerilla bağlantısı, kontrgerilla ve faşistlerden hesap sorulabilmesi için işçi hareketine ve devrimci güçlere ciddi bir fırsat sunmuştur. Kontrgerillaya karşı “Sürekli Aydınlık için Bir Dakika Karanlık” vb eylemler yaygınlaşmaya başlamıştır. Ancak bir süre sonra solun ve sendikaların önemli bölümü 28 Şubat 1997’de ordunun Necmettin Erbakan hükümetine verdiği muhtıranın ardından TSK’nın başını çektiği “laik cephe”nin bir parçası haline gelmiştir. Susurluk kampanyası hedefinden saptırılmış ve etkisizleştirilmiştir. Bu büyük fırsatın kullanılmaması kontrgerillanın ve faşistlerin süreçten yıpranmadan çıkmasına neden olmuştur.

Hesap sorulamayan kontrgerilla, faaliyetlerine bugün de devam ediyor. Şemdinli’de Kürt halkının üzerine bombalarla saldırılması, *Cumhuriyet* gazetesine bomba atılması ve Danıştay’a yapılan silahlı saldırının ardında yine kontrgerilla vardır. Cumhuriyet ve Danıştay olaylarında tetikçilik yapan Alparslan Aslan ülkücü bir katildir. Bağlantılı olduğu isimler ise ordu kökenli kontrgerilla şeflerinden Veli Küçük, Muzaffer Tekin ve Susurluk olayının önemli isimlerinden Özel Harekâtçı katil İbrahim Şahin’dir. Bu eylemlerin gerçek faili TSK tarafından yönlendirilen kontrgerilladır. Devrimci hareketin Susurluk olayının ertesinde düştüğü “laik cephe” tuzağına bir kez daha düşmesi intihar olur. Yapılması gereken kontrgerilla ve faşist hareketi teşhir ederek bu güçlerden hesap sormaktır.

Bugün burjuvazinin Batıcı-laik ve İslamcı kanatları arasında sürmekte olan politik iç savaş bağlamında AKP’nin kendi hükümetini savunmak ve bir saldırı ile karşı tarafın elini kolunu bağlamak amacıyla önünü açtığı Ergenekon davası, Veli Küçük, Muzaffer Tekin ve İbrahim Şahin gibi sayısız katliama karışmış olduğu

artık tescilli olan bir dizi kontrgerilla mensubunun yargılanmasını sağlıyor. Ama Ergenekon diye anılan örgütlenme kontrgerillanın kollarından sadece biridir. 2003-2004'te planlanan darbenin fikir babaları, Türkiye'de darbe ve askeri müdahale suçunu işlemiş birçok generalden, sadece AKP hükümetine karşı komplo hazırlayanları hedef alıyor. Davanın savcılarını kontrgerillanın Kürt halkına karşı işlediği canice suçları bir türlü iddianamenin kapsamına sokmuyor. Üstelik, davanın hazırlanış tarzı, çeşitli boyutlarıyla, bu işin yılan hikâyesine dönmesini neredeyse garanti altına alıyor.

Bütün bunlar doğru ise, Türkiye işçi sınıfının ve müttefiklerinin kontrgerilla ile mücadele konusunda yapabileceği çok şey mevcuttur. Kontrgerilla, AKP'ye ve savcılara bırakılmayacak kadar hassas ve önemli bir iştir!